Kalasia
Alalaha Nenge Paulus Hasia Lange Kalasia Mur

1 Iau Paulus koi. Pe iau, Iesus nena hekulkulonga. Pe none mana henonou hote iau ke e rahite ume nei ero. Pe pule none mana kulosia iau ero. Iesus Kristus i sipona poia iau ke e rahite ume nei. Ana Non, Temere NeHalang hemaul heke mule I nga metenga.
2 Pe titik mur nenge leteria manmanna nge Iesus koi tetu luluch nge iau. Imem lochloch mo hekule alalaha nei lange imo NeHalang nena hana mur nge Kalasia.
3 Temere NeHalang pe Non Soke Iesus Kristus leteria poreke ia imo pe te hemaluche letemo ke ma ke elle.
4 ✡Temere NeHalang letena tuanin hote nike ke teke Tuna Iesus tunge i sipona ke mene mule ita nga rera poinga poreke ngana mur. Poia poinga nem ke hekerkerenga nenga etue poreke ngana nei rahit tote ita ero ol.
5 Pomalam ta heto hekeke NeHalang nga etue lochloch sapele. Manmanna.

Helenga Urana Toto Ngana Nenge Manmanna

6 Iau e rura toto pe letek tuanin ke halang nga poinga nenge a poia nei, nenge ueiuei mana pe ahul rumemo ia NeHalang. Kristus letena ia imo ke mene mule imo ke ulolo. Pomalam NeHalang hetue imo ke tutuna mur ia imo. Pe pomere nenge

---

✡ **1:4:** Kal 2:20

ahul mule pe letemo manmanna nga “helenga
urana ngana” e nge altoto?
7 ✡Pe “helenga urana ngana” panem manmanna
ero? Hana hel tepoi heke mene helenga nemur
iange te teke te hepiriu ele letemo nga Helenga
Urana Toto Ngana nenge Kristus.
8 ✡Imem mo haliu hote Helenga Urana Toto
Ngana lange imo. Pe nenge teke imem ma Ne-
Halang nena angkelo e nga tapa, mo channanga
manaia helenga e nge pomam, lape NeHalang
tuachol ia at nge imem ke poreke toto!
9 Helenga mo heleia lange imo ke ulolo pe lape
e hele mule pule. Nenge teke mele haliu hote
helenga e nge altoto nga Helenga Urana Toto
Ngana nenge a rahite lo, mele nem lape NeHalang
chacharuch heke i nga oan.
10 ✡Heueu nei e teke e poia hehei pe hana ke
leteria urana nge iau ero. E teke e poia NeHalang
ke letena urana pe iech. Eh, imo letemo ma ke
mere? A teke iau nge e popoia hehei pe hana ke te
iech mana ia? Nenge teke e poia ke pomam lape
Kristus nena non iau ero toto.

NeHalang Iua Paulus Ke Raite Nena Ume

11 ✡Titik mur pe liliuk mur, e teke e hele lange
imo pengpeng. Helenga Urana Toto Ngana nenge
e haliu hotote nei none nga ich nei olou heke mene
ero.
12 Pe pule none mana tunge at nge iau ero pe
hetoro iau ia ero pule. Iesus Kristus i sipona
henonoua at nge iau.
13 ✡Iau Iuta pe etu ngak nge nike imo a eteia ke

✡ **1:7:** Ume 15:1, 24 ✡ **1:8:** 1Ko 16:22 ✡ **1:10:** 1Te 2:4 ✡ **1:11:** Mat 16:17 ✡ **1:13:** Ume 8:3

ululo. E heparachrai ia NeHalang nena hana mur
pe e hunune iri.
14 ✡Oe, nga etue nem iau e lohotot ke iau non
nge urana nge Iuta mur lochloch nenge imem ul
ke emem opo elle. Pe e nanas tau tote hotonga mur
nenge lemem tete mur te hesio tele at nge imem.
15 ✡Nga NeHalang nena halaunga, henonou hote
iau nga etue nenge etu nga hetak letena nike.
16 Pe I iech toto nge hemallaha hote Tuna at
nge iau ke e haliu hote nena Helenga Urana Toto
Ngana lange hehei pe hana lomomona ngana
mur. Mele pele heleia ure nei at nge iau. NeHa-
lang isipona hemallaha hote.
17 Pe iri nenge te rahit tele ume nei nge iau pe
tetu nge Ierusalem, ela ke e esia iri ero pule. E
lohaka mana pe ela sapele nga tuele kina nenge
Arapia. Ke het pe ela mule nga tuele tana nenge
Tamaskus.
18 ✡Etu ke hesinga mol la ke het pe e lohaka ke
ela nge Ierusalem ke enau tote Petrus. Enau tote i
pe etu luluch nge i ke etue iri analoch pe lime (15).
19 Pe nga lamau enau mene Ieims i toro. Ieims
nenge Non Soke tina. Pe Iesus nena hekulkulonga
mur hel pule, e kolkol iri.
20 Pe e hele ke manmanna toto lange imo nga
NeHalang matana, ke ure nemur nenge e hasas ia
iri nei, e pallaklaka imo ia ero.
21 ✡Ke het pe e lohaka ke ela nga kileng nemur
nenge Siria pe Silisia.
22 Pe NeHalang nena mata mur nge Iutea nenge
leteria manmanna nge Kristus, te naue ramak ero

✡ **1:14:** Ume 22:3 ✡ **1:15:** Isa 49:1; Kal 2:7 ✡ **1:18:** Ume 9:26-27
✡ **1:21:** Ume 9:30

kura.
23 Pe te longo mene pingak nge song ke teke,
“Non pa nenge hunune ita nenge letera man-
manna nem, ngana pa i haliu hot mulmule He-
lenga Urana Toto Ngana lo. Nga tele ngana hep-
oreke mukam, pe nei ero ol.”
24 Ke poinga nenge NeHalang poia at nge iau
neu, poia hehei pe hana ke te heto haka totote
NeHalang ene.

2

Iesus Nena Hekulkulonga Mur Te Iech Nge Paulus.

1 ✡Iok, etu nge Silisia ke ak hesinga iri analoch
pe henel het pe imem nai Parnapas mola mule nge
Ierusalem. Pe e mene Titus pule ke koko luluch
nge imem.
2 Ela nga lamau iange NeHalang hele at nge iau
ke teke ela. Pe nga lamau, eare luluch nge hana
papalauna mur iri toro pe e hele urume Helenga
Urana Toto Ngana nem nenge e haliu hotote ke
ulolo lala nge hana lomonmona mur. Iange lemek
ero nge ak ume nemur nenge eume tettele pe
nenge e umume ia nei hesil sio mana ke lasus.
3 Pe Titus i non lomona ngana ia iange i nena
nge Krik pe iri te ririr us ero. Pe hana papalauna
nemur te esia i nge koko nge iau pe te teke te riria
singina ol. Pe ero. Te ech taua i ke te riria singina
ero.
4 ✡E hele ia iri nemur iange hana hel te
chananga ke te teke titiria mur ita, pe teteu
at kome mana ke tetu luluch nge ita, pe teute

✡ **2:1:** Ume 15:2 ✡ **2:4:** Kal 1:7; 5:1, 13

olounga nga poinga nenge Iesus Kristus tunge at nge ita ke ulolo. Nga nenge Iesus i sipona mene hote ita ke tatu ke tapoi tetele. Pe hana nemur te teke te heloko teu mule ita langa hotonga nike ngana nemur nenge chiu hit tote ita.

5 Pe imem mo longo taua iri unne ero toto, iange mo teke Helenga Urana Toto Ngana tu ke manmanna mana nge imo pe ute heporeke letemo manmanna ngana ero.

6 Pe hana papalauna nemur, iri siporia te longe lek helenga pe leteria elle mana pe te hele ia helenga unne e ero ol. (Nenge teke pingaria iuiu ma pingaria iuiu ero, iau e teke ute pele nga nem ero, iange NeHalang naue ita ke ita elle mana.)

7 ✡Iri te hele ele iau ero. Tenau urume ke NeHalang kulos ia iau ke la e hele hote Helenga Urana Toto Ngana nei nge hana lomonmona ngana mur. Pomalam mana ke mange Petrus, nge la ke haliu hote lala nge Iuta mur.

8 NeHalang tunge kerkerenga lange Petrus ke i Iesus nena hekulkulonga nenge lala nge Iuta mur. Pe iau pule ke pomalam. NeHalang tunge kerkerenga at nge iau ke iau Iesus nena hekulkulonga nenge e lala nge hana lomonmona ngana mur.

9 Ieims pe Petrus pe Ioanes, iri hana papalauna nga NeHalang ana ume. Pe iri te eteia ke NeHalang tunge ume nei at nge iau. Pomalam te sisa peria nge imem nai Parnapas. Pe te hele ke te teke imem nai mola ke mo ume luluch nge hana lomonmona ngana mur pe iri tela ke teume luluch nge Iuta mur.

10 ✡Pe te hele at nge imem ke te teke letemem

✡ **2:7:** Ume 22:21 ✡ **2:10:** Ume 11:29-30

metene iri nemur nenge reria ure halang ero. Pe nem, i ure palaungana nenge letek metene tettele nike ke e teke e popoia.

Paulus Heleia Petrus Nge Antiok

11 Nga etue nenge Petrus at nge Antiok e heleia i nga matana pengpeng iange i poia poinga hel nge pengpeng ero.

12 ✡Nga etue nenge Ieims pekngana mur te lohot nge Antiok ero kura, Petrus la ke ngau luluch nge hana lomonmona ngana mur. Iok, teat ke te puris ol pe Petrus matau sapele pe tu ke kangkanga mule nge hana lomonmona ngana nemur. Petrus mataua iri iange iri Iuta. Pe pule iri tokoninga mur toto nga us rir ngana.

13 Pe Iuta mur hel te koko taole nge Petrus ke iri ul te poia poinga nem nenge aria hengetau nachnai. Pomalam Parnapas nau taole nge iri pule.

14 Pe enau pe te nanasia Helenga Urana Toto Ngana hele ngana ero. Pomalam e heleia Petrus nga iri lochloch ngana mataria ke e teke, “Petrus, iong lem nge Iuta. Pe heueu nei otu ke pomanga lem nge Iuta ero toto. Otu ke pomange hana lomonmona ngana nemur. Pe pomerei nenge o teke o echia hana lomonmona ngana nemur ke te nanasia poinga nenge Iuta mur?

15 “Ita, tatara mur te hoe ita pe ita Iuta mur nike. Pe ita hana lomonmona ngana mur ero. Hana nemur, iri ‘hana porekreke ngana mur’ ia iri.

16 ✡Pe ita ta eteia ke kue elle mana nge poia ita ke ta pengpeng nga NeHalang matana. Ngana

---

✡ **2:12:** Ume 11:3 ✡ **2:16:** Ume 15:10-11; Rom 3:20-28; Kal 3:11

koi nenge letera manmanna nge Iesus Kristus. Pe nenge ta nanas tau tote hotonga mur, kue nem poia ita ke ta pengpeng nga NeHalang matana ero toto. Ke pomalam, ita ul hana lomonmona ngana mur, ita lochloch ta pengpeng nga NeHalang matana nga kue elle nem mana.

17 "Pe nga poinga nenge letera manmanna pe ta nanas ia Kristus lape tames hot mallaha mana ke ita hana porekreke ngana mur, ke mange hana lomonmona ngana nemur. Ia Kristus mai I muka muleia poinga poreke ngana mur kai? Ero le!

18 Iange nenge teke e palchach sue ute pe e hemes heke mule, hulua te eteia nge e tamu tote hotonga pe iau non poreke ngana ke ulolo.

19 Iange hotonga nem rahit tote iau ero ol. Ke nga letek manmanna ngana e mete luluch nge Kristus ke ulolo. Pe NeHalang nauele etu ngak ol.

20 ✡Ke iau sipok e maulul ero ol. Kristus nenge tu teu nge iau koi hemaul ia iau. Pe etu ke e maulul nga singik nei iange letek manmanna nge NeHalang Tuna. I lemene tau tote iau pe tung heke i sipona ke mene mule iau.

21 Pe ehul rumek ia NeHalang ero iange letena poreke ngana palaungana toto. Pe nenge teke hotonga nemur te hemas mule ita ke ta pengpeng nga NeHalang matana, Kristus mete ngana nem lape luna ero toto!"

3

Kue Elle Mana Nenga Letera Manmanna Ngana

✡ **2:20:** Kal 1:4

1 Imo Kalasia mur, amo hauaua toto. Iesus Kris-
tus mete ngana nga manga toto nem, mo hemal-
laha hote luna lange imo ke ulolo. Pe pomere hana
te channanga ia imo pe a nanas mene iri?
2 E teke e onteia imo nga ute elle mana: Imo
mam a mene Opepengpeng ke merei? A mene
kai nga hotonga nemur nenge a nanasia iri mai?
Ero le! Imo a mene Opepengpeng iange a longe
Helenga Urana Toto Ngana pe letemo manmanna
ia.
3 Amo hauaua ngamo nem merei toto?
Opepengpeng talune ana ume nge imo ke ulolo, ol
pe a teke a heulo hote ume nem nga imo sipomo
lemo kerkerenga?
4 Pe ure meena ngana nemur nenge te lohot nge
imo nem luna palaungana toto la! Pe ngana kau
lape hesil sio mana ke lasus mau?
5 Imo nem, NeHalang tunge Opepengpeng pe
poia merakulo mur ke te lohotot nga tunangamo.
Pe pomerei nenge poia mai? Poia kai nga hotonga
nemur nenge a nanasia iri mai? Ero nike! Poia
nge imo iange letemo manmanna nga Helenga
Urana Toto Ngana nenge a longe.

6 ✡Anau lange Apraham. “Apraham letena man-
manna toto nge NeHalang, pomalam NeHalang
hetue i ke i non nge pengpeng.”
7 Iok, a eteia nei ke nek ol: Apraham tutuna mur
laka iri lochloch ngana nenge leteria manmanna.
8 ✡Pe NeHalang nena helenga nenge tehas sue
ke ulolo, helelia ure nemur nge lape te lohot.
Nenge teke, NeHalang lape hemas mule hana

✡ **3:6:** Gen 15:6 ✡ **3:8:** Gen 12:3; Rom 4:3, 16

lomonmona ngana mur pule ke te pengpeng nga
matana iange leteria manmanna. Pe NeHalang
hele hot tele Helenga Urana Toto Ngana nem lange
Apraham ke teke, “Nge iong mana lape E pete
hulua lochloch ngana nga ich.”
9 Ke hulua lochloch ngana nenge leteria man-
manna, NeHalang pete luluche iri nge Apraham.
Iange Apraham i lete manmanna ngana ana non
ia.
10 ✡Pe iri lochloch ngana nenge te teke te hemas
mule iri siporia nga hotonga mur, NeHalang lape
tuacholia ke poreke toto lange iri. Iange NeHalang
nena helenga mur nenge tehas sue iri ke ululo,
hele ke teke, “Hotonga mur tema sio ke ululo, pe
mele hel nenge te longo tau lochloche ero NeHa-
lang lape tuacholia ke poreke toto lange iri.”
11 ✡Pe i mallaha mana ke mele nenge teke nanas
tau mene hotonga mur, lape lohot ke pengpeng
nga NeHalang matana ero toto. Iange “Hana
nenge leteria manmanna mana lape tetu ke te
pengpeng nga NeHalang matana.”
12 ✡Ke Hotonga huna nga lete manmanna ngana
ero. Iange Hotonga hele ke teke, “Mele nenge
nanas taua Hotonga mur lape tu ke maulul.”
13 ✡Ke hotonga ngingina mur koi ita, ke NeHa-
lang lape tuacholia ke poreke at nge ita. Pe ero.
Iange Kristus ol hot mule ita pe mene murra ke
ululo. Iange NeHalang nena helenga nenge tehas
sue ke ululo, hele ke teke, “NeHalang letena inin
ngana lape sio ke poreke toto nge iri nenge te heon
heke iri nga manga toto.”

✡ **3:10:** Deu 27:26 ✡ **3:11:** Hab 2:4; Kal 2:16 ✡ **3:12:** Lev 18:5
✡ **3:13:** Deu 21:23; Rom 8:3

14 Ke nga poinga nenge Iesus poia nem, lape
NeHalang pete hana lomonmona ngana mur ke
pomanga nena helenga kerkereng ngana nenge
tunge lange Apraham. Pe ita lochloch ngana
nenge letera manmanna lape ta mene Opepeng-
peng nenge Iesus Kristus helele ia.

Hotonga Mur Pe Helenga Kerkereng Ngana

15 Titik mur pe liliuk mur, lape e heleia ure ne-
mur nenge lohotot nge ita ke kokoes, ke e hemal-
laha hote utar nenge e teke e heleleia: Nenge teke
hana nai te talue reria helenga tomunga hel ana
helenga e, mele pele heta mule ero pe tal heke
mule unne la ero ol.
16 ✡Pe nga nei NeHalang poia helenga kerkereng
ngana nemur lange Apraham pe Apraham nette
e. Ke Alalaha nem heleleia Apraham na tete mur
ero. Apraham na tete mur tang ngana pomanga
iri hulua. Pe nei ero. Hele mene Apraham nette pe
tang ngana pomanga mele elle mana. Ke Alalaha
nem helele ia laka Iesus.
17 ✡Pe ure nenge e teke e helele ia, ngana koi
nei: Nge nike NeHalang hele talue nena helenga
tomunga hel ana helenga nem. Pe nga hoena,
hesinga iri ana non kina analoch iri nai pe ana
non kina pe analoch (430) het pe hotonga nemur
te lohot ol. Pe hotonga nemur te chatoa NeHalang
na helenga kerkereng ngana nem pe te saua ke
lasus ero toto.
18 ✡Iange nenge teke hotonga nemur nakuria
nge te halaua ita ke ta mene maulinga nge koko,
lape helenga kerkereng ngana nem lasus. Pe

✡ **3:16:** Gen 12:7 ✡ **3:17:** Exo 12:40 ✡ **3:18:** Rom 4:14

nei ero. Iange nga NeHalang nena poinga urana
ngana mana, tung sue helenga kerkereng ngana
nem lange Apraham.
19 ✡Hotonga nemur talhot rume mene iri ol,
pe aria ume utar? Aria ume laka nenge: Lape
te hemallaha hote hehei pe hana reria poinga
poreke ngana mur. Pe lape iri siporia te naue
pe te amnei urume ke la het nga etue nenge
helenga kerkereng ngana nem, nganangana lo-
hot ia. Nenge Iesus i sipona lape at. Nga etue
nenge NeHalang tung sue hotonga nemur, hekule
angkelo mur ke te heleia lange Moses nenge tu nga
NeHalang pe hana mur tunangaria.
20 Nga etue nenge NeHalang poia helenga kerk-
ereng ngana nem lange Apraham, mele e nge tu
nga iri nai tunangaria ero. Iange mele nenge tu
nga tunangana umume nge hana nai. Pe nei ero,
NeHalang poia nge Isipona.
21 ✡Ke pomerei ol? Hotonga hele ke teke NeHa-
lang na helenga kerkereng ngana nem lasus kai?
Ero le! Iange nenge teke hotonga e nakuna nge
tunge maulinga lape ta pengpeng nga NeHalang
matana nga hotonga nem nenge ta nanasia.
22 Pe nei ero. Iange NeHalang nena helenga
nenge tehas sue ke ulolo, hele ke teke, poinga
poreke ngana hesum hite hulua lochloch ngana
nga ich nei ke tehet. Pe nga lete manmanna
ngana mana, NeHalang tung sue helenga kerk-
ereng ngana nem. Ke pomalam iri nenge leteria
manmanna nge Iesus Kristus lape te mene ure
nenge NeHalang hele sue lange Apraham.

✡ **3:19:** Ume 7:38; Rom 5:20 ✡ **3:21:** Rom 8:2-4

23 ✡Nga etue nenge lete manmanna ngana nei
lohot ero kura, hotonga nem chiu it tote ita. Pe
tak ele mene ita ke la het nga etue nenge lete
manmanna ngana nem lohot nga mallaha.
24 ✡Pe hotonga nem poi ke pomanga ara het-
oronga nenge nauele ita. Pe nga etue nenge Kris-
tus at, hotonga nem hei tele ita ke tala sapele nge
Kristus pe letera manmanna nge I. Ke pomalam
lape NeHalang mene mule ita nga letera man-
manna ngara nem.
25 Pe heueu nei, letera manmanna ngara nem,
lohot nga mallaha ke ulolo. Pe hotonga nem rahite
ita ero ol.

NeHalang Tutuna Mur

26 ✡Pe NeHalang tutuna mur imo lochloch iange
letemo manmanna nge Iesus Kristus.
27 ✡Pe imo lochloch nenge a mene henuninga
nge Kristus, atu ke a pomange Kristus toto lo.
28 ✡Pe a al mata rara ero ol, iange Iuta mur pe
Krik mur pe iri nenge te umume nge mele hel pe
iri nenge tetu ke tepoi tetele pe hehei pe hana, imo
lochloch ngana nem, atu luluch nge Iesus Kristus
ke imo elle mana.
29 ✡Pe Apraham na tete mur imo iange Kristus
nena hana mur imo. Pe lape a mene ure lochloch
ngana nenge NeHalang heleia, nga nena helenga
kerkereng ngana nenge tung sue lange Apraham.

4

1 Ure nenge e helele ia ngana koi nei: Mele sune
lape mene lochloche temene nena ure mur. Pe

✡ **3:23:** Kal 4:3 ✡ **3:24:** Rom 10:4 ✡ **3:26:** Ioa 1:12 ✡ **3:27:** Rom 6:3 ✡ **3:28:** Rom 10:12 ✡ **3:29:** Rom 4:13

lape i non palaungana pe nauele ure lochloch. Pe
nga etue nenge i kino kura, ele haka nge mele
nenge umume nge none ero.
2 Iange hana nenge tenau elele i pe hana pa-
palauna mur lape tenau ele mene i ke la het nga
etue nenge temene talue.
3 ✡Nga tele ngana ita pule tapoi ke pomalam. Ita
kinkino pe ta mene hengetoro nga hotonga nemur
nga ich nei, nenge chiu hit tote ita.
4 ✡Pe heueu nei ero ol. Iange nga ana etue peng-
peng nenge NeHalang talue nike, kulosia tuna ke
at. Hei e nga ich nei hoe I. Pe hotonga nemur
tenau ele I ke I nanas tau tote. Pe ita pule tapoi ke
pomalam. Ita kinkino pe ta mene hengetoro nga
hotonga nemur nga ich nei, nenge chiu hit tote ita.
5 Pe at ngana nem, at ke ol hot mule iri nenge
hotonga chiu hite iri. Ke pomalam lape ta lohot ke
NeHalang tutuna mur ita.
6 ✡Pe imo, NeHalang tutuna mur imo. Ke ngana
laka nenge kulosia Tuna Opene ke at tu teu nga
letera pe ta heto ke ta teke, “Temek.”
7 Ke iong pomanga mele nenge umume nge
none ero ol. Iong, NeHalang tuna iong ke ulolo,
pomalam lape o mene ure lochloch ngana nenge
heleia nga nena helenga kerkereng ngana nem.

Paulus Letena Toto Ia Kalasia Mur

8 Nga tele ngana a eteia NeHalang ero pe a ume
pulut mana nge aetapuna hel, nenge Nehalang
toto ngana ia iri ero.
9 Pe heueu nei a etei tote NeHalang lo, nem pe
e teke NeHalang hetue imo ke tutuna mur imo ke

✡ **4:3:** Kol 2:20 ✡ **4:4:** Ioa 1:14; Rom 1:3 ✡ **4:6:** Rom 8:15-17

ululo. Pe pomerei toto nenge ahul mule ke la a
heila teu mule imo nga ure makuk leilei ngana
mur pe hotonga porekreke ngana mur nga ich
nei? A teke la ure nemur te chiu hit mule imo
pullo?
10 ✡Imo a iech elele etue papalauna mur pe teio
mur pe hesinga mur pe etue e talun ngana ke
langa het ngana!
11 Pe iau, e matau iange kikik ngak nenge e ume
lululuchia nge imo lape hesil sio mana.
12 Titik mur pe liliuk mur, e teke apoi ke mange
iau. Iange ure nenge lohotot nge imo nem, iau e
amneia ke ululo. A poia ute pele nge heporeke iau
ero.
13 Imo a eteia ke ululo. Nga tele ngana toto singik
haleles pe ela ke e haliu hote Helenga Urana Toto
Ngana nge imo.
14 Pe ak haleles nem poi ke manga ollakanga
nenge teke olleke imo. Pe imo a hira ele iau
ero. Mutemo tau mene iau pe a mene iau ke
pomalaka nga iau NeHalang nena angkelo e. Nem
pe pomalaka nga iau Iesus Kristus i sipona,
15 pe a iech ele tote iau. Nga etue nem a unele
ute nge iau ero toto. Pe rera iechinga nemur mai
ngaria ol? Nenge teke nakumo, lape asul hote
matamo mur pe a tunge iri at nge iau.
16 Heueu nei lape lek matana luluch nge imo ol,
iange e heleia helenga nge manmanna. Ae?
17 Hana ana mata nemur teume ke kikiria toto
ke tepoi ole imo ke a nanasia iri. Pe te poia nga
leteria poreke ngana. Pe te teke te heporeke ra

✡ **4:10:** Rom 14:5; Kol 2:16

kilanga urana ngana nei. Tepoi ke pomam iange
te teke a heto hekeke iri.
18 Nenge teke hana te poia imo ke pomam, urana
nge te poia ke kokoes nga leteria urana ngana.
Nga etue nenge etu luluch nge imo pe nga etue
nenge iau ero hatalia imo.
19 Auo! Tutuk mur, a poia iau ke e amneia
melmelenga pullo! Melmelenga nei pomalaka
nga heie nge tuna sechia i ke teke hohoho. Pe
melmelenga nem lape tu nge iau ke la het nga etue
nenge a nanas tau tote Kristus nena poinga mur.
20 Toinge ute pele ul mene iau ke la etu luluch
nge imo heueu nei, ke poia ia ure nemur nenge e
heleia iri nei. Iange etu pe letek tuanin rara sakilil
ia imo.

Helenga Opene Nge Heka Pe Sara

21 Iok, e teke e onteia imo nenge a teke a nanas
taua hotonga mur: Imo mam a longe hotonga hele
ngana ero kai?
22 ✡Hotonga hele ke teke, Apraham tutuna mur
iri nai. Tuna elle nge hei nenge umume nge iri pe
tuna e pule nge nehei nenge tu ke poi tetele mana.
23 ✡Pe tuna nenge hei nenge umume nge iri neu,
tehoe i iange te nanasia poinga nenga leinga. Pe
tuna nenge nehei nenge tu ke poi tetele mana
nem, tehoe i ke nanasia helenga kerkereng ngana.
24 Nananga nei luna la ke mai koi: Hehei nai
nem te pomanga Helenga Tomunga Hel iri nai.
Elle at nga hengene nenge Sinai pe hoe tutuna
mur nenge hotonga chiu hit mene iri ke te nanas

✡ **4:22:** Gen 16:15; 21:2 ✡ **4:23:** Rom 9:7-9

tau mene. Ke hei nenge Heka i pomanga hengene nem.
25 Pe hengene nenge Sinai tu nga tuele kina nenge Arapia, pe mes ke henonoua kilenge nenge Ierusalem heueu ana nei. Iange hehei pe hana nga kileng nem, hotonga chiu hit mene iri ke te mana teu toto nga ene.
26 ✡Pe Ierusalem nenge tu nga lut nga tapa, tu ke poi tetele mana. Pe i tara toto ngana ia.
27 ✡Iange hasinga nenge manga NeHalang nena alalaha hele ke teke:
"Iong hei nenge omes tamane
pe ohoe tum e ero, o iech toto ol.
Iong hei nenge o amneia melmelenga e nga hohonga ero,
o tang hote lem iechinga.
Iange hei nenge tu mana
lape tutuna mur iri halang toto
nge hei nenge tu luluch nge ene."
28 ✡Ke titik mur pe liliuk mur, imo NeHalang tutuna mur imo ke mange Isak. Nem nanas urume NeHalang nena helenga kerkereng ngana.
29 ✡Pe kol nenge tehoe i nga poinga nenga leinga, poi matana lala nge kol nenge tehoe i nga kerkerenga nenga Opepengpeng. Ke poinga nem ngana koi lohotot nge ita heueu nei.
30 Pe NeHalang na alalaha hele ke mere pule? Hele ke teke, "O kulosia hei nenge umume nge imo nem, iri nai tuna ke tela nga kileng unne. Iange tuna nem lape mene temene nena ure mur hele

---

✡ **4:26:** Hip 12:22; Hem 21:2, 10 ✡ **4:27:** Isa 54:1 ✡ **4:28:** Gen 15:4-5; Rom 9:7 ✡ **4:29:** Gen 21:9-10; Ioa 8:35

ero. Pe hei nenge tu ke poi tetele nem, tuna itoro
lape mene lochloche temene nena urelu mur."
31 Ke titik mur pe liliuk mur, hei nenge tu ke poi
tetele mana nem, tutuna mur koi ita. Pe hei nenge
umume mana nem, tutuna mur ita ero.

5

Nge Iesus Mana Lape Tatu Ke Tapoi Tetele

1 Iok, ute pele nge chiu ele ita ero ol iange Kristus
i sipona mene hote ita ke ulolo. Pomalam tatu ke
ta poi tetele mana ol. Ol pe ames ke kerkereng pe a
longo tau pulute hana hel ero. Iange lape a heloko
teu mule ita ke la aume mule nge iri pule.
2 A longo ke nek! Iau Paulus koi e helele nei:
Nenge teke atal teu luluche imo ke te riria singimo,
ume nenge Kristus poia nem lape halaua imo ero
toto.
3 Pe lek helenga kerkereng ngana koi, iong non
tei nenge ola ke te riria singim, urana nge o nanas
tau tote hotonga lochloch ngana ol.
4 Amo hel te teke a nanas mene hotonga mur,
iange te teke poia imo ke a pengpeng nga NeHa-
lang matana. Nenge teke a poia poinga nem arir
hote imo nge Kristus ke ulolo pe a hile NeHalang
letena poreke ngana.
5 Pe ita, nga Opepengpeng nena kerkerenga,
letera manmanna nge NeHalang pe tatu ke ta
kulele mene I nge lape hetue ita ke ita hana nenge
pengpeng nga matana.
6 ✡Pe ita, nenge teke ta nanasia Kristus, poinga
pa nenge ta ririr us pe nenge tarir us erochro ute
pele ia ero. Ure nenge palaungana toto ngana laka

✡ **5:6:** 1Ko 7:19; Kal 6:15

letera manmanna ngana lo. Iange poi heke ita ke letera porekeia pekngara mur.

7 Nga tele ngana a nanasia Kristus ke nek mana pe heueu nei ero ol! Itei nenge tamo ele mule imo pe poia imo ke a saleke rara? Mele nem poia imo ke a longo taua helenga manmanna ngana ero ol!

8 Mele nenge poia imo ke a saua letemo manmanna ngana nem, at nge Non nenge hesilei hote imo ero.

9 ✡Anau ala amo ke nek. Ure nenge lohotot nem, pomalaka nga is unne sune mana nge tetal teua langa beret itach ngana, pe is nem poia beret lochloch ke puo haka sapele.

10 ✡Pe iau letek manmanna toto nge Non Soke ke a tung teua imo langa ure nemur ero. Pe mele nge hetakinkine imo nem, e eteia i ero. Pe lape NeHalang tuachol ia lange i ke poreke toto.

11 Titik mur pe liliuk mur, hana hel te teke e hetottoro ke pomai, “Nenge teke tarir us ero ta pengpeng nga NeHalang matana ero.” Pe nem ero. Nenge teke e hetottoro ke pomam, pomere toto nge ure meena ngana mur te lohotot nge iau kura? Pe nenge teke reria helenga nem manmanna, lape lek hengetoro nenga Kristus ana manga toto, poi ngarang mur ia iri ero ol.

12 Iau lemek toto ke hana nenge te hetakinkine imo nem, terir hote huria ke te lasus lochloch!

Maulinga Ke Koko Nga Opepengpeng

13 ✡Pe titik mur, NeHalang iua imo ke ulolo, ke apoi tetele mana ol. Ol pe lape apoi ke mere ol? A teke a poia singimo ke iech mana nga poinga

---

✡ **5:9:** 1Ko 5:6 ✡ **5:10:** 2Ko 11:15; Kal 1:7 ✡ **5:13:** 1Pi 2:16

poreke ngana mur? Apoi ke mam ero! A poia
poinga nenge pomai koi: Mutemo taua pekngamo
mur pe a halaua iri.
14 ✡NeHalang tunge hotonga e nge palaungana
toto. Pe nenge teke ta longo taua hotonga elle
nem, ta longo taua hotonga lochloch ngana ke
ulolo. Ana hotonga, ngana koi nei: “Mutem
taua pekngam mur ke pomanga mutem taua iong
sipom.”
15 Pe a nauala amo ke nek. Iange nenge teke a
poi susun helel, lape ahun parai mule imo ke ahet.
16 Ke pomalam e hele ke e teke, a longia
Opepengpeng ke halaua imo nga ai ngamo ke
lape a nanasia ure poreke ngana nenge singimo
lemene tautaua ero ol.
17 ✡Iange Opepengpeng lemene ero toto ia
poinga poreke ngana mur nenge singira lemene
tautaua. Pe ita singira lemene tautaua poinga
poreke ngana mur nenge Opepengpeng lemene
ero toto ia. Ke hunelinga nei tu nga letera ke ulolo,
pomalam tai nga lemere ngana ero ol.
18 Ke nenge teke o nanas tau mene Opepeng-
peng lemene ngana, lape hotonga nem nauele
iong ero ol.
19 ✡Pe poinga poreke ngana nenge singira
lemene tautaua, ngaria koi nemur. Poinga nenge:
hehei pe hana tema lululuch nge hehei pe hana
nenge eria pe reehei mur ia ero, pe kol e pe e mele
mataria ach tau helel, pe salaunga ana poinga
mur,

✡ **5:14:** Lev 19:18; Rom 13:9 ✡ **5:17:** Rom 7:15-23 ✡ **5:19:** 1Ko 6:9-10

20 pe ta heto hekeke aetapuna mur, pe achunga,
pe hunelinga, pe lete inin ngana, pe sara keke
ngana mur pe letera inin haka manmana, pe
letera ia melehel ero, pe talas helel,
21 pe ta musmus, pe ta inin ke ara hauaua, pe
tapeu lil helel, pe ure hel pule nenge pomau. E
hele ke kerkereng lange imo ke ulolo, pe lape e
hele ke kerkereng toto lange imo pule: Mele nenge
nanas tau menmene poinga nemur, lape teu langa
NeHalang nena naualanga pe nekinga ero toto.
22 Pe Opepengpeng, ana ume nganangana mur
koi nemur. Nenge: Mutera tautaua pekngara mur,
pe ta iechech, pe tatu ke letera ma ke elle, pe ra
melei tana ero nga etue nenge ure meena ngana
lohotot, pe tanek hel ita, pe tapoi ke urana pe ta
halau hel, pe ta poia poinga mur nge poia hehei
pe hana ke saria kikina nge ita.
23 Pe tatal sue ita ke tatu ke nek manmana, pe ta
hepengia tai ngara mur ke nek. Poinga mur nenge
pomam hotonga pele heo ele ero.
24 ✡Iri nenge te nanasia Kristus, tehul rumeria ia
poinga poreke ngana mur nenge singiria lemene
tautaua.
25 Opepengpeng tu teu nge ita pe hemaulia ita,
pomalam tai ke ta nanas mene lemene ngana ol.
26 ✡Tatal heke ita ero pe ta helete inin hel ero pe
ta musmus pe sara keke hel ero.

6

A Halaua Pekngamo Mur Nga Ure Meena Ngana Mur

✡ **5:24:** Rom 6:6; Kol 3:5 ✡ **5:26:** Pil 2:3

1 ✡Iok titik mur pe liliuk mur, nenge teke a naue
mele nge poia poinga poreke ngana, imo nenge
Opepengpeng ume lululuch nge imo a hemas
mule i ke nek. Pe imo a nauala amo ke nek pule;
iange lape poinga poreke ngana nem lohot nge
imo pule.
2 ✡Nenge teke a halaua pekngamo mur nga ure
meena ngana mur, a nanas tau tote hotonga nenge
Kristus.
3 Nenge teke mele letena ke teke i palaungana,
pe manmanna ke i palaungana ero, mele nem
channanga mule i ke ulolo.
4 Imo elle pe elle anau teu la mule nga lemo
poinga mur ke nek toto, pe a totoia langa mele hel
reria poinga ero. Pomalam lape mele nem iech
toto nga i sipona nena poinga mur.
5 ✡Ke imo elle pe elle a takiskisia ana melme-
lenga mur.
6 ✡Mele nenge te hetore i nga NeHalang nena
helenga, urana nge tuacholia nga nena ure urana
ngana mur lochloch lange ana hetoronga.
7 ✡A chananga mule imo ero. Iange mele pele
nakuna nge channanga ia NeHalang ero toto.
Ngaunga utar alona nenge otue, lape o lulu mule
ngaunga nem mule.
8 Pe mele nenge tutua ke heiech mene singina
lape lulu hote metenga. Pe mele nenge tutua ke
heiech ia Opepengpeng, lape lulu hote maulinga
ke koko.
9 Ke ra melei tana taua poinga urana ngana mur
nenge ta popoia ero. Nenge teke ra melei tana ero,

✡ **6:1:** Mat 18:15 ✡ **6:2:** Rom 15:1 ✡ **6:5:** Rom 14:12 ✡ **6:6:** 1Ko 9:11, 14 ✡ **6:7:** Rom 8:13

lape ta lulu hote maulinga ke koko nga ana etue
pengpeng.
10 Ke nenge teke o esia neingam e nem nge poi
ke merechre, o halaulaua i. Pe apoi ke urana toto
lange pekngamo mur, nenge imo ul ames ke elle
nga letemo manmanna ngana mur.

Helenga Hetala Ngana Pe Apalanga

11 A naue lo? Iau sipok e hasas ia alalaha nei nga
perik. Pe ehas ngak nei e poia ke papalauna koi!
12 Iri nemur nenge te heto hekeke iri pe te palut
rarara, iri laka te echechia imo ke te teke te ririria
singimo. Te poia poinga nei iange te mataua Iuta
mur nge lape te hune iri iange leteria manmanna
nga Kristus ana manga toto.
13 Pe hana nenge te riria iri te nanasia hotonga
mur ero toto. Pe muteria toto ke te teke te riria imo
pule. Pe nenge teke a longo taua iri ke a nanasia
iri, hana nemur lape te palut laka rara pe te heto
heke tote iri.
14 Pe iau, e palut laka rara nga ute pele nge
pomam ero toto. E palut laka pe e heto heke
tote ara Non Soke, Iesus Kristus nge mete nga
ana manga toto. Nga Iesus ana manga toto letek
metene poinga nemur nga ich nei ero ol. Ke epoi
ke pomanga none nenge mete ke hile ure lochloch
ngana nga ich nei.
15 ✡Nenge teke te riria singim pe nenge teke te
riria singim ero, nem ute pele ero. Ure nenge
palaungana toto ngana laka nenge NeHalang poia
ita ke ita heueu ngana mule.
16 Iri lochloch ngana nenge te nanasia ho-
tonga nei, leteria sio iange lape NeHalang letena

✡ **6:15:** Kal 5:6; 2Ko 5:17

porekeia iri pe mene luluche iri nge Israel mur.
Israel nemur nenge NeHalang nena hana mur
toto ia iri.
17 ✡Iok, nga lek helenga hetala ngana e teke,
lemek ero nge none poi mule ure meena ngana e
ke lohot nge iau ol. Iange chanchan munna nemur
nga singik henonou hot pengpengia ke iau Iesus
nena non toto.
18 Titik mur pe liliuk mur, ara Non Soke Iesus
Kristus letena poreke ngana lape tu luluch nge
imo nga opemo mur. Manmanna.

✡ **6:17:** 2Ko 4:10

Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long Niugini

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95